

PODNIKANIE

MODUL	3
KAPITOLA	1 2 3 4
LEKCIA	1 2

LEKCIA 1	1 AKO ZAČAŤ PODNIKAŤ	3
	1.1 STE PODNIKATEĽ?	3
	1.2 PODNIKATEĽSKÉ MYŠLIENKY	12

1 AKO ZAČAŤ PODNIKAŤ

1.1 Ste podnikateľ?

Každý človek sa snaží nájsť si svoje miesto v pracovnom živote a veľakrát to nemusí byť ľahká úloha. Zatiaľ čo si ho hľadáte, budete sa musieť občas pýtať sami seba dosť ťažké otázky a v každej odpovedi nájdete pozitívne a negatívne stránky.

Napríklad:

Prečo nezačať podnikáť a nezaložiť firmu, kde môžete byť šéfom?

Táto otázka sa môže zdať sama o sebe jednoduchá a môžete sa spýtať sami seba: "Prečo to neurobiť?", ale len vtedy, ak máte nejaký vlastný počiatočný kapitál. V skutočnosti môže byť tento problém zložitejší. Tento materiál vám môže pomôcť pri riešení problémov, ktoré nastanú. Neexistujú správne odpovede na všetky vaše otázky, tie si budete musieť zodpovedať sami a plne zohľadniť situáciu a príležitosti pre vašu firmu.

V počiatočnej fáze podnikania je každý plný očakávaní, vkladá do podnikateľskej budúcnosti veľké nádeje a pravdepodobne očakáva, že zbohatne. V skutočnosti sa stretnete s mnohými ťažkosťami a viacerými zložitými otázkami. Nemusíte sa ich báť, ale jednoducho musíte byť na ne pripravený, musíte sa naučiť ich predvídať a snažiť sa ich prekonať.

Kým začnete písať podnikateľský plán, na chvíľku sa zastavte a odpovedzte na nasledujúce otázky:

Môžem sa stať nezávislým podnikateľom?

Odpovedať na otázku nie je ľahké. Musíte si uvedomiť, či máte potrebné vlastnosti a zručnosti, ako je napr. samostatnosť, disciplína, predvídavosť, manažérske zručnosti, atď. Dobrý pracovník nemusí byť vždy dobrý obchodník. Ak zistíte, že to môže byť pre vás samého ťažké, potom sa pokúste nájsť jedného alebo viacerých partnerov.

Na začiatku sa zamyslite nad nasledovnými možnosťami:

1. Ak je vaša myšlienka skôr obrazom vášho koníčka než potenciálnym zdrojom živobytia, potom pravdepodobne nemáte prehnané finančné očakávania. Chcete sa predovšetkým zaoberať svojim koníčkom, ktorý pravdepodobne nebude natoľko finančne výnosný?
2. Ak je vaším cieľom práca v niektorej konkrétnej oblasti (resp. konkrétna činnosť), možno by bolo lepšie pracovať pre iného podnikateľa.
3. Treťou možnosťou je založiť si vlastnú firmu, pričom budete dúfať, že dosiahnete lepšie finančné výsledky (v porovnaní s predošlými možnosťami), ale tiež musíte prijať väčšie riziko a zodpovednosť za svoje príjmy.
4. Štvrtý variant je silná túžba podnikáť, pranie zarobiť viac peňazí, ochota podstúpiť väčšie riziko. V tomto prípade sa môže stať, že konečný výsledok bude finančne veľmi zaujímavý, ale tiež existuje možnosť, že veľa stratíte.

Každá uvedená možnosť má svoje pozitívne aj negatívne stránky. Každý by mal dôkladne posúdiť, ktorý variant sa ho týka a podľa toho by sa mal zachovať.

Nasledujúce otázky vám môžu pomôcť rozhodnúť sa.

Koľko ste ochotní zaplatiť za svoju prácu? Aký vstupný kapitál bude začiatok vášho podnikania vyžadovať?

.....
.....
.....
.....

Aké riziko je pre vás akceptovateľné? Finančný neúspech / zadĺženie sa? Ste pripravení vložiť do firmy vlastné peniaze a čas? Je v hre vaša povesť?

.....
.....
.....
.....

Máte alebo viete získať dosť peňazí na to, aby ste boli schopní financovať vaše podnikanie? Za aký najnižší príjem ste pripravení a ochotní pracovať?

.....

.....

.....

.....

Ste pripravení vzdať sa súčasného zamestnania a vášho stabilného príjmu?

.....

.....

.....

.....

Nakoľko by nové povolanie mohlo ovplyvniť vašu rodinu?

.....

.....

.....

Aká je najnižšia možná životná úroveň a zisk, ktorý ste ochotní akceptovať?

.....

.....

.....

.....

Nakoľko ste oboznámení s tým, čo sa očakáva od nezávislého podnikania?

.....

.....

.....

.....

Viete, aký veľký je dopyt po plánovaných produktoch vašej firmy, a aké sú možnosti ich predaja?

.....

.....

.....

.....

Ste pripravení veľa pracovať? Koľko hodín denne?

.....

.....

.....

Ste schopní spolupracovať s inými ľuďmi?

.....

.....

.....

.....

.....

Ste pripravení vykonávať dlhodobu rutinnú prácu ako napr. hromadná výroba (ak existuje po nej dopyt)?

.....

.....

.....

.....

.....

Podľahnete ľahko panike alebo máte problémy prijať výzvu, ktorá vás núti konať?

.....

.....

.....

.....

Aký je váš postoj k predaju a marketingu?

.....

.....

.....

.....

.....

Máte potrebné zručností pre riadenie efektívneho výrobného procesu?

.....

.....

.....

.....

.....

Máte potrebné zručnosti a vedomosti o financiách a vedení účtovníctva?

.....

.....

.....

.....

.....

Máte riadiace schopnosti? Je pre vás ťažké urobiť rozhodnutie? Ste pripravení a otvorení kontinuálne sa vzdelávať?

.....

.....

.....

.....

.....

Ak sa vám po tom, čo ste starostlivo zvážili všetky tieto otázky, zdá, že ste schopní začať podnikáť, prečítajte si tento učebný materiál až do konca a pripravte sa na **Začiatok vášho podnikania!**

KLúčový bod! Podnikanie musí byť precízne naplánované, relevantné vzhľadom na úsilie a ciele podnikateľa. Podnikanie musí byť naplánované s ohľadom na schopnosti manažéra a úroveň jeho dostupného kapitálu.

Podnikateľský zámer nemusí byť výnimočný, prípadne sa nemusí zaoberať novými výrobkami či výrobnými typmi alebo systémami. Možno bude stačiť, ak vaša firma použije menej surovín na výrobu alebo nebude znečisťovať životné prostredie tak ako iné firmy, atď.

Pred začiatkom podnikania by ste sa mali zamyslieť nad nasledujúcimi otázkami:

- Kde bude proces podnikania prebiehať? V prípade výroby: Aký typ zariadení a strojov sa chystáte používať? Ako ich získate? Aký druh surovín budete potrebovať? Z kadiaľ ich získate a kde ich budete skladovať?
- Kde a ako získate potrebných pracovníkov? Koľko ste im schopní a ochotní za ich prácu zaplatiť?
- Skúste sa pozrieť na svojich konkurentov. Je miesto, kde budete podnikáť / vyrábať, dôležité vzhľadom na úspech vašej podnikateľskej činnosti?
- Zabezpečte si prieskum trhu. O aký trh ide (lokálny, regionálny, národný alebo medzinárodný)? Aká je šanca vstúpiť na tento trh? Ako a kde môžete získať informácie o trhu?
- Aký druh propagácie ste pripravení zabezpečiť za účelom vstupu na trh? Koľko to bude stáť? Kto sú vaši budúci klienti a koľko klientov plánujete získať? Prieskum trhu je veľmi dôležitý. Minúť peniaze na prieskum trhu nie je nikdy zbytočné.
- Akým spôsobom bude fungovať vaša firma? Akých špecialistov je potrebné zamestnať? Nehanbite sa za svoje nedostatky! Obklopte sa šikovnými ľuďmi!

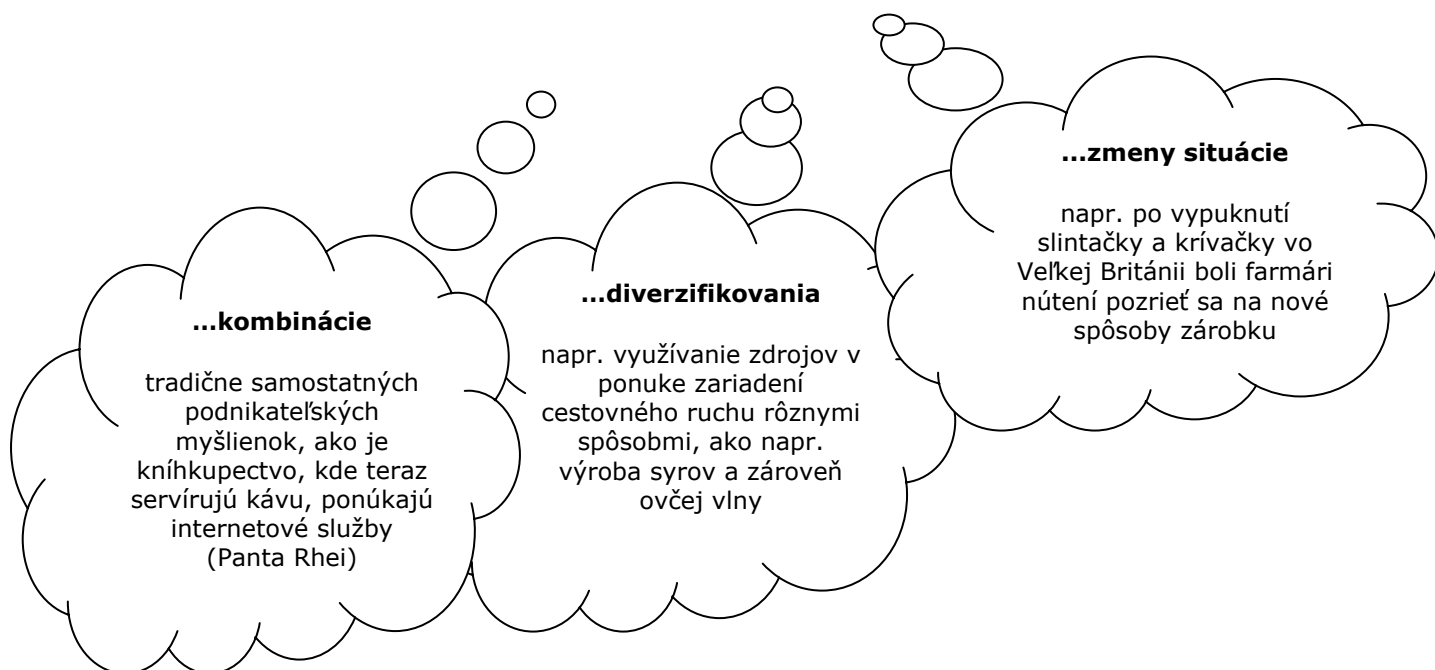
1.2 Podnikateľské myšlienky

Nové firmy zvyčajne začínajú s presvedčením, že myšlienka bude fungovať.

Nápady na podnikanie vychádzajú z mnohých zdrojov, ako napríklad:

- Zúžitkovali ste vaše skúsenosti a nadanie
- Identifikovali ste nedostatky vo výrobe produktov alebo v poskytovaní služieb vo vašom okolí
- Nechali ste si poradiť od odborníka
- Zúčastnili ste sa kurzu v oblasti naštartovania a rozvoja podnikania
- Čítali ste knihy, články v novinách a časopisoch na túto tému

Podnikateľské nápady tiež pochádzajú z:

Dôvody pre začiatok podnikania

Existuje veľa rôznych dôvodov, prečo sa ľudia rozhodnú ísť do podnikania na vlastnú päsť. Niektoré z nich sú sociálne, iné ekonomické a ďalšie sú osobné.

Sociálne dôvody:

- začiatok podnikania za účelom podpory komunity - je to zvyčajne na neziskovej báze, ale môže poskytnúť slušné zamestnanie

Ekonomické dôvody:

- odstupné alebo iné zmeny v pracovnej sfére, kde sú poskytnuté stimuly na podporu začatia podnikania
- príležitosť pre dlhodobú prosperitu
- krátkodobé podnikové stimuly
- snaha vyťažiť z myšlienky peniaze

Osobné dôvody:

- rodinné záväzky
 - pokračovanie v rodinnom podnikaní
 - zabezpečenie príjmu pre rodinu
 - potreba pracovať bližšie k domovu, aby bol rodine k dispozícii
 - kombinácia podnikania a starostlivosti o deti

- túžba po zmene
 - nová výzva
 - premena koníčka na pracovnú náplň

Kroky pri začínaní podnikania:

1. Formulovať myšlienku / nápad
2. Poradiť sa s:
 - agentúrou na podporu podnikania
 - bankou
 - špecialistami v obore
 - inými podnikateľmi
3. Prieskum konkurencie, aby ste sa uistili, že je vo vašich podnikateľských plánoch niečo jedinečné
4. Napísanie podnikateľského plánu (najlepšie za pomoci poradcu so znalosťami v podnikaní)
5. Prieskum trhu

V snahe uistiť sa, že vám vašu myšlienku neukradnú, na začiatku podnikania je dôležité, aby ste:

- boli diskretní a príliš sa nezdôverovali o vašej myšlienke, pokým neurobíte prieskum, nenapíšete váš podnikateľský plán a nepripravíte plán uvedenia na trh,
- nepochybovali o kvalite vašej myšlienky a to aj napriek rečiam vašich známych, ktorým ste sa s nápadom zdôverili.

Kľúčový bod: Pre niekoho iného bude ťažšie ukradnúť vašu myšlienku, ak správne nastavíte štruktúru vášho podnikania a uistíte sa, že vaša myšlienka obsahuje aspekt, ktorý je jedinečný a odlišný od myšlienok iných podobných podnikateľov / firiem.

Úloha:

- Spoločne s členmi skupiny porozmýšľajte a zostavte fiktívnu firmu s ohľadom na schopnosti a skúsenosti členov tímu.
- Použite flipchart a porozmýšľajte o možných výrobkoch a službách, ktoré by mohla vaša skupina z vlastných zdrojov poskytovať, kto zo skupiny by mohol firmu riadiť, robiť účtovníctvo, vykonávať sekretárske práce, atď.
- Toto cvičenie môže byť na začiatku založené na najdivokejších snoch členov skupiny a mentor môže postupne smerovať diskusiu k realizácii a uskutočniteľnosti.

MODUL	3
KAPITOLA	1 2 3 4
LEKCIA	1 2

LEKCIA 2	2	PODNIKANIE V CESTOVNOM RUCHU	17
	2.1	VIDIECKY CESTOVNÝ RUCH A AGROTURISTIKA V SYSTÉME CESTOVNÉHO RUCHU	17
	2.2	FORMY PODNIKANIA V UBYTOVANÍ V SÚKROMÍ	25

2 PODNIKANIE V CESTOVNOM RUCHU

Za posledných dvadsať rokov sa podstatne rozšírila kapacita ubytovania v súkromí na Slovensku. Mnohí podnikatelia v cestovnom ruchu začínali s ubytovaním v súkromí, ktoré neskôr rozšírili na ubytovanie v penziónoch alebo v menších rodinných penziónoch.

Keďže je tento učebný materiál určený predovšetkým pre vidieckych obyvateľov, ako príklad vidieckeho podnikania uvádzame **ubytovanie v súkromí**. To predstavuje významnú súčasť najmä vidieckeho cestovného ruchu (i keď malá časť ubytovania v súkromí sa realizuje v mestách). Preto je potrebné na začiatku oboznámiť sa s významom a úlohami **vidieckeho cestovného ruchu**.

2.1 Vidiecky cestovný ruch a agroturistika v systéme cestovného ruchu

Cestovným ruchom rozumieme súbor činností zameraných na **uspokojovanie potrieb** súvisiacich s cestovaním a pobytom osôb mimo miesta trvalého bydliska a zvyčajne vo voľnom čase. Ich cieľom je odpočinok, poznávanie, zdravie, rozptýlenie a zábava, kultúrne a športové vyžitie, služobné cesty, t. j. **získanie komplexného zážitku**. Ide pritom vždy o formu spotreby, pre ktorú je charakteristické, že:

- sa ňou uspokojujú špecifické potreby napr. odpočinku, kultúrneho a športového vyžitia, spoločenskej komunikácie, rozptýlenia, zábavy ap.,

- uspokojovanie potrieb sa spája s cestovaním a pobytom mimo miesta trvalého bydliska,
- ide o účelné využívanie voľného času, ktoré nie je spojené s vykonávaním zárobkovej činnosti, s výnimkou pracovných ciest, ktoré sa konajú v pracovnom čase,
- návštevník (turista, výletník, stály obyvateľ) počas cestovania pobytu na cudzom mieste vystupuje len ako spotrebiteľ statkov cestovného ruchu (služieb, tovaru, voľných statkov), čím získava komplexný zážitok z cestovného ruchu,
- ak návštevník cestovného ruchu uspokojuje svoje potreby vo vlastnom štáte, hovoríme o **domácom cestovnom ruchu**, ak ale prekročí hranicu, aby uspokojil potreby v inom štáte, hovoríme o **zahraničnom cestovnom ruchu**.

Často sa stretávame aj s inými pojmami na označenie cestovného ruchu, napr. zotavenie, rekreácia, turistika ap. Aj ak sa vykonávajú vo voľnom čase a mimo miesta trvalého bydliska, nepokladáme ich za synonymá cestovného ruchu. Zotavenie predstavuje všetky činnosti spojené s odstránením únavy človeka. Zahŕňa zdravý spánok, zdravú výživu a všetky činnosti vykonávané vo voľnom čase, ktoré sa spájajú so zmenou každodenného stereotypu, napr. údržba domu, práca v záhradke ap. Rekreácia je jedným zo základných druhov cestovného ruchu. Turistika je súčasťou športového cestovného ruchu (napr. horská turistika, pešia turistika, mototuristika ap.).

Cestovný ruch je otvorený a dynamicky sa vyvíjajúci systém, ktorý tvoria dva podsystémy, a to subjekt/návštevník a objekt cestovného ruchu.

Návštevník cestovného ruchu je nositeľom dopytu a vystupuje ako spotrebiteľ produktu cestovného ruchu (sú ním voľné statky, verejné statky, služby a tovar). Objekt cestovného ruchu je nositeľom ponuky produktu, ktorý je predmetom spotreby a tvorí ho cieľové miesto, podniky a inštitúcie cestovného ruchu. Všetci, ktorí sa podieľajú na uspokojovaní potrieb návštevníkov, sú povinní pritom spolupracovať.

Keďže sme cestovný ruch označili za systém, vieme, že existuje sústava väzieb nielen medzi jeho podsystémami (subjektom a objektom) a ich prvkami, ale aj medzi cestovným ruchom a inými systémami, ktoré tvoria jeho okolie (vonkajšie prostredie). Na cestovný ruch vplýva ekonomické, sociálne a kultúrne, technicko-technologické, politické, legislatívne a ekologické prostredie.

Subjekt cestovného ruchu je označenie pre návštevníka, ktorým je každý, kto uspokojuje svoje potreby počas cestovania a pobytu mimo miesta trvalého bydliska spotrebou statkov cestovného ruchu. V praxi návštevníka často nazývame aj ako turista alebo výletník. Tieto pojmy nie sú ekvivalentné.

Turista je návštevník, ktorý cestuje po vlastnej krajine alebo zahraničí a uskutoční pritom aspoň jedno prenocovanie. Z hľadiska dĺžky pobytu sa pritom rozlišuje:

- turista na dovolenke – dovolenkár, ktorý pobudne na danom mieste viac ako určený počet nocí alebo dní (v SR sú to 2 až 3 noci, vo Švajčiarsku minimálne 3 noci, v Nemecku 4 noci, Francúzsku 7 nocí ap.),

- krátkodobo pobývajúci turista, ktorý cestuje na dobu neprekračujúcu určený počet nocí alebo dní, ale zahŕňa pobyt aspoň s jedným prenocovaním.

Výletník je návštevník, ktorý cestuje na kratšiu dobu ako 24 hodín bez toho, aby prenocoval v navštívenom mieste.

V praxi rozlišujeme medzi jednotlivými kategóriami návštevníkov, ktorí sú zahrnutí do štatistiky cestovného ruchu. Podľa kritérií Svetovej organizácie cestovného ruchu tranzitných cestujúcich nezahrňame do štatistiky cestovného ruchu.

Objektom cestovného ruchu je všetko, čo sa môže stať cieľom cestovania a zmeny miesta pobytu, napr. príroda, kultúra, hospodárstvo a spoločnosť. Návštevník cestuje do miesta svojho prechodného pobytu – cieľového miesta, kde vyvíjajú činnosť podniky a inštitúcie cestovného ruchu, ktoré ponúkajú produkty určené na spotrebu v cestovnom ruchu.

Cieľovým miestom môže byť stredisko cestovného ruchu, región alebo štát ako cestovný cieľ. Cieľové miesto musí mať vhodný prírodný a kultúrny potenciál pre cestovný ruch. Tento potenciál je motívom cestovania a pobytu návštevníkov. Potenciál cestovného ruchu nie je rovnomerne rozmiestnený v krajine a s ohľadom na svoju jedinečnosť môže mať miestny, regionálny, celoštátny alebo až medzinárodný význam.

Podniky cestovného ruchu sú organizačné jednotky, ktoré tvoria súbor zariadení (napr. dopravné, ubytovacie, pohostinské, športovo-rekreačné, kúpeľné, cestovné kancelárie ap.) ponúkajúcich produkty na uspokojovanie potrieb návštevníkov.

Inštitúcie cestovného ruchu sa starajú o zosúladenie ponuky s dopytom v cestovnom ruchu v cieľovom mieste. Túto úlohu plnia orgány miestnej a regionálnej samosprávy a ústrednej štátnej správy, ktoré vykonávajú organizačné a koordinačné úlohy v cestovnom ruchu. Stále častejšie sú to aj inštitúcie vytvorené na báze partnerstva verejného a súkromného sektora.

V každodennej praxi sa stretávame s rozličnými javovými formami a druhmi cestovného ruchu. Ak za základ posudzovania cestovného ruchu vezmeme motiváciu jeho návštevníkov, t. j. účel, pre ktorý cestujú a pobývajú prechodne na cudzom mieste, potom hovoríme o druhoch cestovného ruchu. Ak za základ posudzovania cestovného ruchu vezmeme rozličné príčiny, ktoré ho ovplyvňujú, a dôsledky, ktoré prináša, hovoríme o formách cestovného ruchu.

K základným druhom cestovného ruchu patrí rekreačný, športový/dobrodružný, kultúrny, kúpeľný/zdravotný a obchodný cestovný ruch. Druhy cestovného ruchu sa v praxi rozlične kombinujú a vzájomne dopĺňajú, pritom jeden druh je vždy dominantný, napr. rekreačný cestovný ruch sa zvyčajne kombinuje so športovým, zdravotným a kultúrnym cestovným ruchom, kúpeľný cestovný ruch sa kombinuje s kultúrnym a zdravotným cestovným ruchom, obchodný cestovný ruch s kultúrnym cestovným ruchom ap.

Formy cestovného ruchu umožňujú bližšie určiť podstatu cestovného ruchu z hľadiska potrieb a cieľov návštevníkov. To dovoľuje lepšie pripraviť produkt a ponúkať ho na trhu pre cieľové skupiny návštevníkov.

Foriem cestovného ruchu je veľa a rozlišujeme ich z rozličných hľadísk:

- z geografického hľadiska - vnútorný, národný, zahraničný, medzinárodný, regionálny,
- podľa počtu návštevníkov - individuálny, kolektívny (skupinový, klubový), masový, ekologický,
- podľa veku návštevníkov - mládežnícky, rodinný, seniorský,
- podľa ročného obdobia - sezónny (letný, zimný), mimosezónny, celoročný,
- podľa dĺžky účasti - výletný, krátkodobý, víkendový, dlhodobý,
- podľa spôsobu organizovania - individuálna cesta, organizovaný zájazd,
- podľa použitého dopravného prostriedku - železničný, lodný, letecký, autoturistika, mototuristika, karavaning,
- z hľadiska dynamiky - pobytový, putovný,
- zo sociologického hľadiska - návštevy príbuzných a priateľov, sociálny, etnický,
- podľa prevažujúceho miesta pobytu - mestský, prímestský, vidiecky, horský, prímorský ap.

Vidiecky cestovný ruch je forma cestovného ruchu spojená s pobytom vo vidieckom prostredí. Zvyčajne ide o činnosti spojené s návratom k prírode, s možnosťou ubytovania vo vidieckych domoch a rôznych

ubytovacích zariadeniach na vidieku, kde je súčasťou ponuky aj možnosť stravovania sa alebo vlastnej prípravy stravy a vykonávania rozličných aktivít spojených s pobytom na vidieku. Cieľom rozvoja vidieckeho cestovného ruchu je, aby sa do poskytovania služieb zapojilo miestne obyvateľstvo. Dôležitá je preto odborná pripravenosť na poskytovanie služieb, ochota podieľať sa na uspokojovaní potrieb návštevníkov, otvorenosť a pohostinnosť vidieckej hostiteľskej rodiny a jazyková pripravenosť.

Podstatou rozvoja vidieckeho cestovného ruchu je **návrat človeka k prírode** a odklon od masového cestovného ruchu k individuálnym formám užitia dovolenky a voľného času. Na Slovensku je 346 obcí a lokalít rozptýleného osídlenia (samoty, osady, lazy), ktoré postupne strácajú svoju pôvodnú hospodársku funkciu a majú prírodný a kultúrny potenciál, ktorý možno využiť pre rozvoj cestovného ruchu na vidieku. Dôležitá pritom je lokalizácia obcí, ktoré majú nížinný, podhorský a horský charakter. Tým je dané aj ich rekreačné zázemie a špecifická miestna kultúra. Obce, ktoré sa nachádzajú v rekreačne hodnotnom prostredí s bytovým fondom a ľudovou architektúrou, sa pokladajú za potenciálnu rezervu rozvoja vidieckeho cestovného ruchu. Rekreačný a kultúrny potenciál týchto obcí tvorí súčasť produktu vidieckeho cestovného ruchu. Významným motívom pobytu na vidieku počas dovolenky je lepšia kvalita životného prostredia (čistejšie ovzdušie, menej hluku) ako v mestách a priemyselných aglomeráciách.

Súčasťou vidieckeho cestovného ruchu je aj **agroturistika**, ktorá sa spája s uspokojovaním potrieb návštevníkov u agropodnikateľa alebo v poľnohospodárskom podniku (tzv. dovolenka na sedliackom dvore, resp. na farme). S tým sú spojené športovo-rekreačné aktivity (napr. jazda na

koni, poľovníctvo, rybárstvo ap.), netradičné zážitky (jazda na záprahu, spoznávanie zvierat a pozorovanie ich života, spoznávanie rastlín), tradície a remeslá (ľudové slávnosti, tanec, hudba, tkanie a vyšívanie, čipkárstvo, rezbárstvo, hrnčiarstvo, príprava gastronomických špecialít ap.). V agroturistike je možnosť aktívnej účasti na typických farmárskych prácach (kosenie a sušenie sena, dojenie, výroba syra a masla, žatevné práce, zber ovocia, konzervovania ovocia a zeleniny ap.). Agroturistika sa pokladá za formu udržateľného cestovného ruchu.

Ak sa agroturistika rozvíja na ekologicky hospodáriacich farmách, hovoríme o **ekoagroturistike**. Ekologická farma nepoužíva pri rastlinnej a živočíšnej výrobe žiadne syntetické chemikálie, hnojivá, umelé farbivá, hormonálne a konzervačné prípravky. Produkty ekologického poľnohospodárstva sa prísne kontrolujú a ak spĺňajú medzinárodné štandardy, môžu používať ochrannú známku „bio“.

2.1.1 Osobitosti podnikania vo vidieckom cestovnom ruchu

Podnikanie vo vidieckom cestovnom ruchu má niektoré osobitosti. Zapájanie obcí a podnikateľov do rozvoja cestovného ruchu je ovplyvnené cieľmi, ktoré sledujú jednak návštevníci a jednak podnikatelia.

Návštevníci chcú stráviť dovolenku v zdravom a netradičnom prostredí, spojenú s neformálnym návratom k prírode a hodnotám, ktoré reprezentuje vidiek (spôsob života, tradície a pôvab vidieka, vzťah k prírode), ako aj vykonávaním telesných aktivít s cieľom starostlivosti o zdravie rodiny, osobitne detí, plnohodnotné stravovanie ap. Toto si musia uvedomiť aj podnikatelia – poskytovatelia služieb. Musia mať na

pamäti, že uspokojovaním potrieb návštevníkov môžu zhodnocovať poľnohospodárske produkty vlastnej výroby, stimulovať rozvoj a zachovanie remeselníckych tradícií vidieka, zachovať a zveľaďovať ľudovú architektúru a ľudové umenie a tradície a tak ekonomicky stabilizovať vidiek (vytvárať pracovné miesta, zabezpečiť stály príjem a zlepšovať sociálnu situáciu). Pre agropodnikateľov znamená cestovný ruch doplnkový príjem na zlepšenie ekonomickej situácie.

Pri podnikaní v cestovnom ruchu na vidieku je nevyhnutné brať do úvahy:

- využitie rekreačného a kultúrneho potenciálu pre cestovný ruch,
- možnosť využitia bytového fondu pre cestovný ruch,
- pripravenosť na poskytovanie služieb návštevníkom,
- nevyhnutnosť prípravy obyvateľstva na rozvoj cestovného ruchu v obci.

2.2 Formy podnikania v ubytovaní v súkromí

Poskytovať služby vo vidieckom cestovnom ruchu, vrátane ubytovania v súkromí, možno dvomi spôsobmi:

- bez živnostenského oprávnenia,
- so živnostenským oprávnením.

2.2.1 Poskytovanie ubytovania v súkromí bez živnostenského oprávnenia

V prípade, že záujemca o poskytovanie ubytovania v súkromí chce tieto služby poskytovať bez živnostenského oprávnenia (nie ako živnosť), môže využiť možnosti, ktoré mu poskytuje súčasná legislatíva a tými sú:

- prenájom nehnuteľnosti (resp. hnutel'ného majetku),
- poskytovanie týchto služieb cez sprostredkovateľa (turistická informačná kancelária, cestovná kancelária, cestovná agentúra).

Túto problematiku upravuje § 4 Živnostenského zákona nasledovne: Prenájom nehnuteľností, bytových a nebytových priestorov je živnosťou vtedy, ak sa okrem prenájmu poskytujú aj iné, ako základné služby spojené s prenájomom. Len prenájom nehnuteľností nie je teda živnosťou. Za živnosť sa považuje vtedy, ak sa okrem základných služieb (zásobovanie vodou, plynom, elektrinou ap.), poskytujú aj iné dodatkové služby, napr. výmena bielizne, raňajky, upratovanie ap. Ak pôjde len o prenájom a účastníkovi vidieckeho cestovného ruchu sa neposkytujú žiadne ďalšie služby, nie je potrebné živnostenské oprávnenie. Tieto podmienky sú upravené zmluvou o nájme podľa Občianskeho zákonníka a prenajímateľ nehnuteľnosti (chaty, rekreačného domu ap.) má postavenie občana a nie živnostníka. Príjem, ktorý získa občan z takéhoto nájmu, podlieha zdaňovaniu. Z toho dôvodu je potrebné, aby si občan evidoval aj tieto príjmy z prenájmu.

Podobne možno postupovať aj pri poskytovaní niektorých služieb. Napr. požičiavanie športovej výstroje (bicykle, člny ap.) možno chápať

z hľadiska zákona ako prenájom hnutelnej veci, ktorý možno realizovať tiež bez živnostenského oprávnenia.

Živnostenský list nie je potrebný ani v prípade, keď osoba poskytujúca služby vidieckeho cestovného ruchu ponúka svoje služby prostredníctvom cestovnej kancelárie. V tomto prípade cestovná kancelária podpíše s poskytovateľom služieb vo vidieckom cestovnom ruchu zmluvu, na základe ktorej zaradí objekt alebo služby do svojej ponuky. Alternatívou môže byť vybavenie živnosti na poskytovanie služieb vidieckeho cestovného ruchu pre obec v prípade, že v obci je viac záujemcov o poskytovanie týchto služieb a záujemcovia chcú poskytovať služby bez živnostenského oprávnenia.

2.2.2 Podnikanie v ubytovaní v súkromí na základe živnosti

Najčastejšou formou poskytovania služieb v ubytovaní v súkromí je živnostenské podnikanie v súlade so Živnostenským zákonom (Zákon č. 445/1991 Zb. v znení neskorších predpisov).

Živnostenský zákon upravuje podmienky získania živnostenského oprávnenia, práva a povinnosti podnikateľov a spôsoby zániku živnostenského oprávnenia. Živnostenský zákon vymedzuje živnosť ako sústavnú činnosť, prevádzkovanú samostatne, vo vlastnom mene, na vlastnú zodpovednosť, za účelom dosiahnutia zisku a za podmienok stanovených Živnostenským zákonom (§ 2 Živnostenského zákona). Z uvedenej definície vyplýva, že zákon spája živnostenské podnikanie so sústavnosťou. To znamená, že živnosť nemôže mať príležitostný a občasný charakter a mala by sa vykonávať najmä ako hlavná činnosť.

Podnikanie na vlastnú zodpovednosť znamená, že podnikateľ ručí za svoje záväzky celým svojím majetkom.

Každá činnosť, ktorá napĺňa znaky § 2 Živnostenského zákona je živnosťou a musí sa na ňu vydať živnostenské oprávnenie. Nezáleží na tom, či ide o drobného živnostníka alebo o väčší podnik.

Vo vidieckom cestovnom ruchu a teda aj v ubytovaní v súkromí, najmä v začiatkoch, prevažuje individuálna forma podnikania, t.j. podnikanie fyzickej osoby na základe živnostenského listu alebo koncesnej listiny vydané živnostenským úradom. Živnostenský list alebo koncesnú listinu vydáva ten živnostenský úrad, v obvode ktorého má budúci živnostník (podnikateľ) trvalé bydlisko. Ak ide o právnickú osobu (napr. obchodnú spoločnosť), tak sídlo. Pracovník živnostenského úradu odovzdá žiadateľovi tlačivo žiadosti o živnosť a súčasne mu poradí podľa rozsahu jeho podnikateľských aktivít o akú živnosť v konkrétnom prípade pôjde, aké doklady je potrebné k žiadosti pripojiť a aký poplatok má podnikateľ zaplatiť.

Individuálna forma podnikania má určité výhody, ale aj nevýhody. Podnikateľ relatívne rýchle a neformálne vybaví živnostenské oprávnenie, vedie jednoduché účtovníctvo (ak sa sám nerozhodne pre podvojnú), nemusí vkladať do podnikania povinne žiadny vklad, disponuje svojím osobným majetkom, zdaňuje sa daňou z príjmu fyzických osôb. Nevýhodou je, že za svoje záväzky ručí celým svojím osobným majetkom neobmedzene, vrátane bezpodielového spoluvlastníctva manželov, pokiaľ si bezpodielové spoluvlastníctvo manželia dohodou so súhlasom súdu nerozdelia.

Živnostenský zákon delí živnosti z hľadiska momentu vzniku živnostenského oprávnenia (práva začať podnikáť) a podmienok, ktoré musí podnikateľ spĺňať na:

- ohlasované živnosti (remeselné, viazané, voľné),
- koncesované.

Ohlasované živnosti - moment vzniku živnostenského oprávnenia sa spája s ohlásením na príslušnom živnostenskom úrade. Živnostenský list, ktorý sa stáva dokladom podnikateľa na vykonávanie živnosti, vydáva živnostenský úrad neskôr.

Koncesované živnosti – moment vzniku živnostenského oprávnenia sa viaže na vydanie koncesnej listiny príslušným živnostenským úradom.

Živnostenský zákon sa vzťahuje nielen na fyzické, ale aj na právnické osoby. Všetci podnikatelia, ktorí chcú vykonávať činnosti, ktoré sú živnosťou (pozri § 1a prílohy Živnostenského zákona), musia mať živnostenské oprávnenie, a to živnostenský list alebo koncesnú listinu.

Cieľom Živnostenského zákona je zabezpečiť, aby sa živnosti vykonávali s potrebnou odbornosťou, a preto zákon prísne stanovuje podmienky na vykonávanie určitých živností. Zákon určuje na získanie živnosti:

- **všeobecné podmienky** (vek nad 18 rokov, spôsobilosť na právne úkony, bezúhonnosť, ktorá sa preukazuje výpisom z Registra trestov z Generálnej prokuratúry v Bratislave),
- **osobitné podmienky** (odborná alebo iná spôsobilosť, ktorá sa preukazuje príslušnými dokladmi o jej nadobudnutí (vysvedčenie, potvrdenie o praxi ap.).

Podnikateľ by mal osobne spĺňať podmienky, ktoré mu zákon predpisuje pre vykonávanie určitých živností. V prípade, že sám nespĺňa podmienky, nie je to dôvodom, aby nepodnikal. Má možnosť ustanoviť tzv. **zodpovedného zástupcu**, ktorý vyhovuje podmienkam Živnostenského zákona.

Zodpovedný zástupca je fyzickou osobou, musí spĺňať všeobecné a osobitné podmienky prevádzkovania živnosti, musí byť v pracovno-právnom vzťahu s podnikateľom, musí mať trvalý pobyt na území SR alebo povolenie na dlhodobý pobyt na účely podnikania na území SR, môže vykonávať funkciu len v jednej prevádzkárni, pokiaľ živnostenský úrad neprizná výnimku. Zodpovedný zástupca sa povinne ustanovuje vtedy, ak podnikateľ nespĺňa podmienky na prevádzkovanie živnosti, ak ide o viac prevádzkárni, alebo ak bude podnikateľ fungovať ako právnická osoba.

Za ohlasovanú živnosť (remeselnú) sa považuje **pohostinská činnosť**. Ohlasovanú živnosť (viazanú) predstavuje poskytovanie ubytovacích služieb v ubytovacích zariadeniach s prevádzkovaním pohostinských činností v týchto zariadeniach a v chatovej osade triedy *** a kempingoch triedy *** a ****.

Koncesovanú živnosť predstavuje poskytovanie **zmenárenských služieb**. Ostatné činnosti (poskytované služby) v rámci vidieckeho cestovného ruchu ktoré nie sú uvedené v prílohe Živnostenského zákona sa považujú za ohlasované živnosti voľné.

Živnostenský úrad vám prideli identifikačné číslo (IČO), ktoré musíte používať pri komunikácii s inštitúciami a úradmi a v rámci obchodného styku. Po vydaní živnostenského listu sa musíte najneskôr do 30 dní

zaregistrovať u správcu dane (Daňový úrad) príslušného podľa miesta podnikania.

Zaregistrovať sa musíte za platcu:

- dane z príjmov fyzických osôb,
- dane zo závislej činnosti (len v prípade, že plánujete niekoho zamestnať).

Ako samostatne zárobkovo činná osoba sa musíte následne registrovať do sociálnej a zdravotnej poisťovne.

Po vykonaní uvedených krokov ste sa stali samostatne zárobkovo činnou osobou (podnikateľ – fyzická osoba), čo je základným predpokladom pre zahájenie činnosti v oblasti poskytovania ubytovacích služieb.

Skôr než zahájite vaše aktivity v rámci ubytovacieho zariadenia je potrebné dokonale sa zoznámiť s Vyhláškou Ministerstva hospodárstva SR č.277/2008 Z.z. ktorou sa upravuje kategorizácia ubytovacích zariadení a klasifikačné znaky na ich zaraďovanie do tried ktorá je pre vás záväzná. Preštudovať si musíte predovšetkým predpisy, ktoré sa týkajú ubytovacieho zariadenia pre prevádzku ktorého ste sa rozhodli (objekt, izba, alebo prázdninový byt), aby ste tak predišli zbytočným nedostatkom.

Okrem spomínanej vyhlášky je veľmi dôležité oboznámiť sa s hygienickými predpismi, ktoré sú obsiahnuté v Zákone NR SR č.272/1994 Z.z. o ochrane zdravia ľudí v znení neskorších predpisov. V zmysle tohoto (konkrétne v zmysle § 13f) zákona ste totiž, ako fyzické osoby oprávnené na podnikanie, okrem iného povinní:

- zabezpečiť hygienické požiadavky na vnútorné prostredie, priestorové usporiadanie a funkčné členenie, vybavenie a prevádzku ubytovacích zariadení,
- vypracovať prevádzkový poriadok a predložiť ho príslušnému orgánu na ochranu zdravia na schválenie, ako aj návrh na jeho zmenu (§ 27 ods. 2 písm. e)

Keďže z dôvodu zabezpečenia hygienických požiadaviek je často nutné pristúpiť k stavebným úpravám, ktoré si vyžadujú investíciu, odporúča sa konzultovať s príslušným hygienikom chod celej prevádzky ešte pre prestavbou. Predídete tak zbytočným problémom a časovým prietahom. Musíte si uvedomiť, že bez schválenia vášho prevádzkového poriadku, ktorému predchádza osobná návšteva príslušného hygienika a fyzické preverenie skutočností priamo v priestoroch budúcej prevádzky, nemôžete zahájiť prevádzku ubytovacieho zariadenia.

Týmto úkonom sa však pre vás nič nekončí. Povinnosťou každého podnikateľa je byť informovaný o všetkých zmenách v legislatíve, byť si vedomý svojich práv a povinností. Neznalosť zákona nikoho neospravedlňuje!

Poskytovanie pohostinských služieb

Pohostinskou činnosťou sa rozumie príprava a predaj jedál a nápojov, ak sa podávajú na priamu konzumáciu na mieste. Súčasťou oprávnenia na pohostinskú činnosť je aj s ňou spojený predaj polotovarov alebo doplnkového tovaru. Pohostinskou činnosťou nie je podľa Živnostenského zákona predaj na priamu konzumáciu:

- nealkoholických a priemyselne vyrábaných mliečnych nápojov, koktailov, piva, vína a destilátov,
- zmrzliny, ak sa na jej prípravu použijú priemyselne vyrábané koncentráty a mrazené krémy,
- tepelne rýchlo upravovaných mäsových výrobkov a obvyklých príloh, ako aj bezmäsitých jedál,
- jedál, nápojov a polotovarov ubytovaným hosťom v ubytovacích zariadeniach s kapacitou do 10 lôžok.

Pohostinskou činnosťou nie je ani predaj na priamu konzumáciu po domácky vyrobeného vína a s ním spojený predaj sezónnych jedál na priamu konzumáciu, ak sa nevykonáva viac ako štyri mesiace v roku.

Pri poskytovaní pohostinských služieb musí podnikateľ spĺňať okrem všeobecných podmienok aj podmienky odbornej spôsobilosti pre remeselnú živnosť, ktorou je odborná spôsobilosť získaná vyučením v odbore (výučný list) a najmenej 3-ročná prax v odbore (potrebné predložiť doklad).

Alternatívne môže byť:

- maturita na strednej odbornej škole a 2-ročná prax alebo,
- ukončenie strednej školy, získané vzdelanie v akreditovanej vzdelávacej inštitúcii a 3-ročná prax alebo,
- diplom z vysokej školy a 1-ročná prax alebo,
- vzdelanie v akreditovanej vzdelávacej inštitúcii a kvalifikačná skúška organizovaná Slovenskou živnostenskou komorou.

Poskytovanie ubytovacích služieb

Poskytovanie ubytovacích služieb (ubytovacia činnosť) môže byť viazanou alebo voľnou živnosťou. Závisí to od toho, či sa zároveň v ubytovacích zariadeniach poskytujú aj pohostinské činnosti, resp. či u chatovej osady a kempingu ide o najvyššie triedy (chatová osada *** a kemping *** a ****) – v tomto prípade ide o **viazanú živnosť**. Poskytovanie ubytovacích služieb v ostatných ubytovacích zariadeniach, resp. ak sa v nich neposkytujú pohostinské služby, predstavuje **voľnú živnosť**. Typickou voľnou živnosťou je **ubytovanie v súkromí** (pokiaľ nejde len o prenájom nehnuteľnosti, resp. pokiaľ sa neposkytujú pohostinské služby v zariadeniach nad 10 lôžok).

V ktorých kategóriách ubytovacích zariadení je povinné poskytovanie pohostinských služieb určuje Kategorizácia ubytovacích zariadení (Vyhláška MH SR č. 277/2008 Z. z.).

V rámci viazanej živnosti musí podnikateľ vo vidieckom cestovnom ruchu spĺňať okrem všeobecných podmienok aj podmienky odbornej spôsobilosti, ktorými sú:

- vysokoškolské vzdelanie v odbore a 2-ročná prax v odbore,
- alebo vyššie odborné vzdelanie v odbore a 3-ročná prax v odbore alebo,
- úplné stredné vzdelanie (prípadne ekonomickom odbore) a 5-ročná prax v odbore.

Poskytovanie doplnkových služieb

Poskytovanie doplnkových služieb vo vidieckom cestovnom ruchu je spravidla voľnou živnosťou, okrem poskytovania zmenárenských služieb, ktoré patria medzi koncesované živnosti. Podmienkou pre poskytovanie zmenárenských služieb je podľa Devízového zákona devízová licencia banky. Ostatné služby ako napr. požičiavanie športovej výstroje, organizovanie posedení, poskytovanie informácií ap. patria medzi voľné živnosti.